Rejništvo: Dajmo otroštvu priložnost

Varen dom, objem starša in občutek pripadnosti so pogoji za zdrav otrokov razvoj. A vsi otroci in najstniki te sreče žal nimajo. Nekateri se znajdejo v hudih stiskah zaradi alkohola, nasilja, odvisnosti, težkih bolezni, duševnih motenj ali začasne nezmožnosti staršev, da bi zanje ustrezno poskrbeli. Takrat stopijo v ospredje rejniki, ljudje z velikim srcem, ki lahko otroku ponudijo varen dom, toplino in možnost za razvoj.

Rejništvo je posebna oblika varstva in vzgoje otrok, pri kateri družina za določen čas sprejme otroka v svoj dom. Otrok ohranja stike s svojo biološko družino, rejnik pa mu zagotavlja vsakodnevno skrb, podporo, toplino in strukturo, ki jo potrebuje v življenju. Pomembno je poudariti, da rejništvo ni posvojitev – njegov cilj je otroku pomagati prav v obdobju, ko najbolj potrebuje varnost ter stabilnost. Rejništvo ni namenjeno nadomeščanju staršev, temveč zaščiti otroka, opori ter spodbujanju njegovega celostnega čustvenega, socialnega in telesnega razvoja.

Rejništvo je praviloma začasen ukrep; ves čas otrokovega bivanja v rejniški družini se spremlja, ali so se razmere v biološki družini izboljšale do te mere, da se otrok lahko varno vrne domov. Kadar to ni mogoče, pa rejništvo otroku zagotovi dolgoročnejšo stabilnost in skrb.

Odločitev za rejništvo zahteva veliko spoštovanja. To ni zgolj skrb za otroka, temveč poslanstvo, ki terja potrpežljivost, razumevanje in pripravljenost sprejeti mladega človeka z njegovo – pogosto težko – življenjsko zgodbo. Hkrati prinaša dragocene izkušnje, veselje in globoko notranje zadoščenje ob zavedanju, da si nekomu pomagal na poti k samostojnosti. Pogosto se med rejnikom in otrokom spletejo tesne vezi, ki ostanejo trdne tudi po zaključku rejništva.

Rejniki pri svoji zahtevni nalogi niso prepuščeni sami sebi. Ves čas imajo strokovno podporo centrov za socialno delo, vključeni so v izobraževanja, svetovanja in podporne skupine, država pa jim zagotavlja tudi finančna sredstva za kritje stroškov otrokove oskrbe. Danes rejništvo temelji na timskem sodelovanju rejnikov, strokovnih delavcev in – kolikor je mogoče – tudi otrokove biološke družine.

Otroci ne potrebujejo popolnih ljudi

Veliko ljudi meni, da za rejništvo niso dovolj usposobljeni ali da morajo biti »popolni starši«. V resnici otroci ne potrebujejo popolnosti. Potrebujejo odraslega, ki jih zna poslušati, jih spodbuja in jim stoji ob strani.

Kdo lahko opravlja to delo? Rejnik lahko postane polnoletna oseba s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki ima najmanj poklicno ali strokovno izobrazbo ter osebnostne lastnosti in sposobnosti, ki zagotavljajo, da bo lahko otroku nudila ustrezno varstvo, vzgojo in podporo, ne glede na to, ali ima svoje otroke ali ne. Pomembnejše od popolnih bivalnih pogojev je pripravljenost odpreti svoj dom in srce tem otrokom.

V Sloveniji še vedno iščemo in potrebujemo nove rejniške družine, saj številni otroci čakajo na varen in spodbuden dom. Rejništvo ni odločitev za vedno, je pa odločitev, ki lahko za vedno spremeni otrokovo življenje. Včasih je dovolj že ena varna izkušnja odnosa, da otrok začne verjeti vase in v prihodnost.

Pogled strokovne delavke: zgodbe, ki ostanejo

»*V več kot treh desetletjih dela z otroki in družinami sem spoznala nešteto zgodb. Nekatere so glasne in dramatične, druge skoraj neslišne. Prav te tihe zgodbe pa pogosto nosijo najtežja bremena*,« pove Marjeta Godnič iz CSD OSV, enote Kamnik in nadaljuje.

Otroci v rejništvu niso »problematični otroci«. So otroci z izkušnjami, ob katerih pogosto zmanjka besed tudi odraslim. Ko jih prvič srečaš, pred seboj ne vidiš celotne zgodbe. Opaziš zadržan pogled, previdne korake, obrambne zidove. Nekateri skušajo na vsakem koraku ugajati, drugi se umikajo vase ali svojo stisko skrivajo za jezo. Vsem pa je skupno nekaj: veliko prezgodaj so se morali naučiti preživeti. Njihovo vedenje ni izbira, ampak odziv na svet, ki zanje dolgo ni bil varen.

To so otroci, ki niso poznali topline doma, rednih obrokov ali občutka, da se lahko na nekoga zanesejo. Otroci, ki niso imeli svojega kotička, toplega objema ali odraslega človeka, ki bi jih ob strahu in žalosti pomiril. Še danes se živo spominjam malčka, ki sem ga ob jutranjem obisku našla v isti plenici kot večer prej in v istih oblačilih, ki jih nosu že več dni. Ne pozabim niti enajstletne deklice, ki je namesto brezskrbnega otroštva skrbela za dve mlajši sestrici in komaj dve leti stara brata dvojčka, medtem ko je bila mama odsotna. Takšni prizori me tudi po 35 letih dela vedno znova pretresejo. Ob vsakem otroku se znova vprašam, kako mu lahko pomagamo najti pot do varnejšega in bolj stabilnega življenja.

»*Imela sem privilegij spremljati otroke, ki so v rejniških družinah prvič doživeli rutino, občutek pripadnosti in vsakodnevne dokaze, da so vredni ljubezni in skrbi. Spremembe niso hitre, ne zgodijo se čez noč in redko potekajo po ravni črti. Včasih jih opazimo šele po mesecih ali letih: v otrokovi zmožnosti, da zaupa. V pogumu, da spregovori o sebi, v prvem povabilu prijatelja na obisk ali pa v trenutku, ko si končno upa sanjati o prihodnosti. Zato sem iskreno hvaležna vsem rejnikom, ki kljub izzivom vztrajajo, postavljajo meje z razumevanjem in znajo poiskati pomoč, kadar jo potrebujejo. Rejništvo ni pot posameznika. Njegova največja moč je prav v sodelovanju, medsebojni podpori in skupni usmerjenosti k otrokovi koristi*,« pove Marjeta. Pomembno je še dodati, da rejnikom država zagotavlja tudi finančna sredstva za kritje stroškov otrokove oskrbe.

Prav zato verjamemo v rejništvo. Ne zato, ker bi slednje bilo preprosta ali popolna rešitev, temveč zato, ker je človeška, srčna in pogosto življenjsko pomembna priložnost za otroka. Če razmišljate o rejništvu ali vas zanima, kaj ta pot prinaša, se lahko brez obveznosti obrnete na najbližji center za socialno delo. Vsaka pot se začne s prvim korakom in morda prav ta korak nekemu otroku odpre vrata v lepše in varnejše otroštvo.

Sveta ne moremo spremeniti v celoti, lahko pa spremenimo svet enega otroka.

Avtorici: Marjeta Godnič, strokovna delavka na CSD OSV, enota Kamnik in Monika Kubelj, strokovna sodelavka na CSD OSV, Območna enota